

Відділ україніки*

Богдана Ревера

*молодший науковий співробітник відділу україніки
ЛННБУ ім. В. Стефаника*

На основі архівних документів ЛННБУ ім. В. Стефаника та мемуарних матеріалів досліджено історію відділу україніки, висвітлено причини та обставини структурних змін, розглянуто діяльність працівників, спрямовану на збереження та збагачення книжкових фондів і наукового потенціалу, представлено кадровий склад відділу.

Ключові слова: бібліотека НТШ, відділ української літератури, читальний зал на вул. Радянській, 24, українознавча література.

History of the Department Ukrainika of Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine was studied on the base of archival documents and memoirs, describes the causes and circumstances of structural changes, the activity of workers for protecting and increasing of book collections and scientific potential, presented the cadre of the Department Ukrainika.

Keywords: Shevchenko Scientific Society Library, Department of the Ukrainian studies literature, reading room at Soviet str. 24, ukrainian studies literature.

На основе архивных документов ЛННБУ им. В. Стефаника и мемуарных материалов исследована история отдела украиники, освещены причины и обстоятельства структурных изменений, рассмотрена деятельность работников, направленная на сохранение и обогащение книжных фондов и научного потенциала, представлен кадровый состав отдела.

Ключевые слова: библиотека НТШ, отдел украинской литературы, читальный зал на ул. Радянской, 24, украиноведческая литература.

Відділ україніки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника є одним з найвагоміших структурних підрозділів, який володіє цінною й унікальною збіркою літератури з українознавства, аналогу якої немає не тільки в Україні, але й у світі.

Історія відділу україніки починається з утворення у Львівській філії бібліотеки АН УРСР відділу української літератури.

* У статті використано неопубліковані матеріали до історії відділу україніки його багаторічного завідувача Є. П. Наконечного.

Однак вона була б неповною без короткого екскурсу в історію Бібліотеки НТШ, книгозбірня якої склала основу фондів відділу та визначила його подальшу специфіку.

Бібліотека НТШ почала формуватися з 1892 р., коли Літературне Товариство Т. Шевченка було змінене на Наукове Товариство імені Шевченка. В одному із пунктів нового статуту товариства зазначено: «розпочати збирання матеріалів до музею і бібліотеки в краю і за границею» [17, с. 1; 41, с. 152]. Саме тоді виникла потреба в організації фахової збірки з українознавства для науково-дослідної праці та публічного книгозбору українських друків поза межами Російської імперії, де українське друковане слово підлягало забороні.

Першим новоствореній бібліотеці подарував 392 українознавчі видання активний громадський діяч, відомий письменник, почесний і дійсний член НТШ Олександр Кониський. Після його смерті (1900) до бібліотеки надійшло ще понад 550 томів книжок та брошур. Наступними жертводавцями було чимало діячів української культури, таким чином поступово було сформовано колекції Олександра Кониського, Олександра Барвінського, Євгена Олесницького, Юліана Медвецького, Івана Франка, Івана Мандичевського, Володимира Лесевича, Петра Крип'якевича, Івана Боберського, Івана Верхратського, Модеста Менцинського, Францішека Ржегоржа. Поповнили фонди бібліотеки книгозбірні Олександра Бородая, Михайла Грушевського, Івана Зілінського, Костя Паньківського Івана Куровця, Володимира Дорошенка та інших.

Завдяки ініціативі М. Грушевського другим важливим джерелом поповнення фондів бібліотеки став обмін виданнями з багатьма Академіями, науковими товариствами і видавництвами Європи та Америки. Поступово бібліотека НТШ перетворилася в поважну установу, яка у 1894 р. числила всього 600 од. зб., а наприкінці 1913 р. вже нараховувала 70 000 од. зб. [16, с. 2].

В роки Першої світової війни бібліотека не функціонувала й зазнала чималих втрат. Під час російської окупації Галичини було знищено збірку часописів з 1914 р., частину каталогу та інвентарних книг, а також цінний архів етнографічної комісії. Для поповнення прогалин, що виникли у її фондах за воєнний час, у 1918 р. відновила свою діяльність Бібліотечна комісія, перейменована у

1922 р. у Бібліографічну Комісію, до складу якої входили: Михайло Тершаковець, Роман Цегельський, Мирон Кордуба та ін. У 1923 р. Бібліографічна Комісія звернулася до громадськості з відозвою: «...всі наші видавництва на цілім просторі нашої землі і взагалі скрізь, де гомонить наше слово і виходить наша книжка, повинні пам'ятати про потреби нашої науки і з морального обов'язку посилати по одному хоча би примірнику кожного, найменшого навіть видання до Бібліотеки Наукового Тов[ариства] ім. Шевченка. ...для нас варті рівнож і всякі чужомовні друки (напр. часописи), коли в них є хоч рядок тільки в нашій мові або коли вони своїм змістом відносяться до України» [42, с. 15, 16].

Не менш важливим у постачанні нових надходжень був обмін з Українською книжковою палатою в Харкові. 1922 р. Рада народних комісарів УСРР постановила надсилати бібліотеці НТШ обов'язковий примірник усіх друків УСРР, призначених до публічного вжитку. У 1933 р. польське Міністерство внутрішніх справ видало дозвіл бібліотеці на одержання одного примірника усіх заборонених у Польщі друків. У 1934 р. Міністерство народної освіти Польщі надало бібліотеці право отримувати обов'язковий примірник усіх українських друків, які видавались у Польщі. Бібліотека збирала все, що виходило українською мовою, незалежно від змісту видання, від національних, політичних, суспільних переконань авторів чи видавців, незалежно від правопису. На 1938 р. проводився обмін літературою з 224 науковими установами різних країн Європи та Америки.

У 1939 р. бібліотека нараховувала 72 828 назв книг у 207 923 томах та випусках, 1 485 скаталогованих рукописів та 2 249 мап. Крім того, було приблизно 50 000 дублетів і кільканадцять тисяч ще не скаталогованих книжок. Особливою цінністю бібліотеки були подаровані їй, згідно із заповітом І. Франка, особиста бібліотека і архів письменника, які нараховували 6 000 томів та 500 рукописів [13, с. 29].

Тогочасна бібліотека НТШ була найповнішою й найсистематичнішою у світі збіркою з українознавства. У ній зберігалися комплекти перших видань усіх українських класиків, найповніша на усій українській території збірка української періодичної преси, цінна збірка наукової українознавчої літератури різними мовами, зокрема російською (видання Петербурзької Академії, багатьох

наукових товариств, університетів, архівних комісій, з'їздів, приватних видавництв та редакцій), українські стародруки XVI–XVIII ст. та рукописи XIV–XX ст. Як зазначав Я. Дашкевич: «Бібліотека НТШ була єдиною у світі за своїм змістом. У ній концентрувалися велетенські багатства української літератури (зокрема збірка українських книжок і періодичних видань, що друкувалися в Європі, Азії, Північній та Південній Америці), незвичайно цінні рукописні й архівні матеріали, колекція листівок і плакатів, картографічна збірка, невелика, але унікальна за своїм характером, колекція фотографій та інших графічних творів» [8, с. 9].

Після приєднання Західної України до Радянського Союзу у вересні 1939 р., фонди бібліотеки значно поповнилися приватними книгозбірнями українських громадян, які емігрували на захід. До бібліотеки надійшли приватні збірки Василя Мудрого, Євгена-Юлія Пеленського, Дмитра Донцова, а також книги й архіви ліквідованих більшовиками товариств та установ (Сільський Господар, Народна Гостинниця та ін.). До кінця 1939 р. бібліотека НТШ існувала самостійно, незважаючи на те, що утримання НТШ та її працівників взяла на себе Академія наук УРСР.

Кардинальні зміни відбулися на початку 1940 р. Згідно з Постановою № 349 РНК УРСР від 2 січня 1940 р. «Про організацію наукових установ у західних областях УРСР» у м. Львові створено філію Бібліотеки АН УРСР, в основу якої, разом з бібліотеками національного закладу «Оссолінеум», Народного Дому, увійшла і бібліотека Наукового Товариства імені Шевченка [73]. 10 лютого 1940 р. у приміщенні бібліотеки НТШ відбувся акт передачі Наукового Товариства імені Шевченка у Львові. Спеціально створена комісія, у складі директора філіалу Бібліотеки Академії наук у Львові Я. І. Зайкіна, вченого секретаря В. Й. Віслоцького, працівників С. В. Осовського та В. І. Марковської, від імені Бібліотеки АН у Києві перейняла «усі збірки, приміщення, урядження і персонал». Від імені НТШ у Львові передачу здійснили директор бібліотеки НТШ В. В. Дорошенко та працівник М. Д. Деркач [1, арк. 2].

За розпорядженням № 4 директора Я. І. Зайкіна від 13 лютого 1940 р. призначено комісію для опрацювання проекту структури Львівської філії Бібліотеки Академії наук, до складу якої під проводом В. В. Дорошенка входили: М. Д. Деркач, Р. К. Котуля,

В. Й. Віслоцький, Я. К. Келлес-Крауз, Є. Т. Куркова, С. Т. Інґльот, М. Й. Якубець, А. І. Генсьорський [85, арк. 21]. 15 лютого 1940 р. відбулося засідання комісії, на якому ухвалено створити на вул. Чарнецького, 24 відділ української літератури «та далі в цьому напрямі доповнювати збірку, а давнього комплексу поки що не рухати» [18, арк. 35]. Завдяки В. В. Дорошенку та М. Д. Деркач до профілю комплектування відділу, крім суто художньої, додавалася наукова література [18, арк. 35].

Профіль комплектування відділу української літератури й мови складали: художня література, зокрема переклади творів українських письменників, мемуаристика, історія України, українське літературознавство та мовознавство, основні твори з історії та критики світової літератури, українська фольклористика, основні праці зі слов'янської філології, українські літературні журнали, важливі російські літературознавчі журнали, словники європейських мов, покажчики літературознавчого характеру, енциклопедичні словники, твори класиків марксизму-ленінізму [72, арк. 8].

Фонди відділу поповнювалися подарованою літературою від окремих осіб (М. Возняк, В. Вакулко, М. Голубець, Б. Заклинський, Н. Кісільов, Я. Пастернак, В. Ревюк, Б. Загайкевич, інж. В. Паньків) та установ (Етнографічний музей, Університет ім. І. Франка) [75, арк. 10; 25, арк. 1]. Разом з тим, за традицією закордонні наукові установи на адресу бібліотеки продовжували висилати свої видання в обмін на видання НТШ (в останньому кварталі 1940 р. до відділу надійшло 39 т. від 8 закордонних установ) [75, арк. 4].

Оскільки з великої українознавчої бібліотеки книгозбірня НТШ мала перетворитися лише у відділ української літератури (згодом української літератури і мови), розпочато розподіл фондів бібліотеки НТШ у відповідні відділи Львівської філії Бібліотеки АН. Зокрема, до відділу стародруків (вул. Оссолінських, 2, тепер вул. Стефаніка, 2) з колишньої бібліотеки НТШ було вилучено та передано 810 томів та колекцію М. Менцинського [75, арк. 4, 5].

З 25 липня 1940 р. у тимчасове підпорядкування відділу української літератури передано бібліотеку колишнього Народного Дому, перетворену на книгосховище на вул. Курковій, 14 (тепер вул. Лисенка, 14) [51, арк. 84].

Керівником відділу став директор колишньої бібліотеки НТШ *Володимир Дорошенко*, якого одночасно призначено заступником

директора Львівської філії Бібліотеки Академії наук. Однак 20.03.1941 р., крім В. Дорошенка, призначено завідувачем *Марищука Трохима Степановича*, комуніста, колишнього народного вчителя з Волині. За словами В. Дорошенка, «людину малокультурну та повного неука у бібліотечній справі» [13, с. 43]. Метою такого призначення було бажання директора Іллі Наумовича Зеленка мати «своє око і вухо» у колишній бібліотеці НТШ. Згідно із штатним розписом 1941 р. у відділі української мови й літератури працювали: ст. бібліотекарями — *Михайло Юрійович Яцків* та *Василь Якович Дяків*; бібліотекарями — *Володимир Чекановський*, *Теодора Іванівна Секела*, *Степан Іванович Гуменний*; помічниками бібліотекаря — *Ярослав Григорович Олійник*, *Стефанія Михайлівна Дорош*; технічним бібліотекарем *Йосиф Мартинович Коц* [96, арк. 4].

Як зазначено у положенні про відділ, завдання цього структурного підрозділу були наступними:

«1. Організація розташування, збереження та зберігання книжкових фондів бібліотеки.

2. Організація швидкого та високоякісного обслуговування читачів літературою з фундаментальної і підручної бібліотеки.

3. Створення сприятливих умов для роботи науковців.

4. Організація силами своїх співробітників самостійної наукової праці — дослідницької та бібліографічної з питань українського літературознавства» [71, арк. 35].

Відділ складався з сектору обслуговування читачів (читальний зал та абонемент) та сектору фондів — головне книгосховище. Для кращого обслуговування у відділі містився підручний та довідковий фонд, який увазі читача пропонував найважливіші покажчики, словники, енциклопедії та посібники з української літератури й мови та споріднених дисциплін [71, арк. 35, 36].

На вул. Чарнецького, 24 (тепер вул. Винниченка, 24) знаходився також український відділ рукописів колишньої бібліотеки НТШ (звіт роботи якого був включений до загального звіту відділу української літератури). Протягом 1940 р. відділ української літератури й мови відвідало 5 197 читачів, було видано 18 377 книжок та 1 848 рукописів. Керівник відділу В. В. Дорошенко давав читачам багато усних консультацій — в середньому для 250 осіб на місяць [29, арк. 24].

У відділі проводилась робота з опрацювання книжок, у результаті якої скаталоговано 4 740 нових книжок, хронологічно

упорядковано дрібні друки, присвячені Т. Шевченку (афіші, програми свят, вечірок, концертів, виставок тощо від 1864 р. до 1940 р., разом 1 066 штук). Списано і скаталоговано збірку патентів австрійських цісарів та розпорядків старих галицьких урядів, виділено наступних 12 727 дублетів. Працівники відділу переглянули 160 річників газет і журналів до бібліографії І. Франка [29, арк. 24], також брали участь у пошуку матеріалів та оформленні виставок, які періодично проводились у бібліотеці [20, арк. 30].

З рукописів (опечатані в першому кварталі 1940 р.) впорядковано архів Івана Франка, рукописи Лесі Українки та архів Руської Бесіди. У відділ концентрації було завезено і знесено 19 820 томів від 59 осіб та 13 установ [28, арк. 51].

З фондів відділу української літератури й мови, як важливого джерела для наукових досліджень, користало багато вчених Львова, Києва, Харкова, Рівного й Луцька. Серед відвідувачів та читачів відділу були відомі українські вчені, письменники. Зокрема місцеві професори Львівського університету: акад. проф. М. Возняк, проф. Фр. Буяк, доцент О. Надрага, проф. Я. Пастернак, проф. М. Рудницький, багато приїжджих дослідників, серед яких науковий співробітник Інституту літератури ім. Шевченка АН УРСР Ст. Крижанівський; письменники та артисти Л. Смілянський, М. Рильський, А. Туринська, П. Козланюк та ін.

Через абонемент, який був складовою сектору обслуговування читачів, користувалися літературою відділу всі інститути АН: літератури, історії, археології, економіки, мовознавства і фольклору, також історичний архів, історичний та етнографічний музеї, польський та єврейський театри, Радіокомітет [74, арк. 39, 40].

Крім обслуговування читачів (видачею літератури займались: Т. Секела, В. Чекановський, на абонементі працювала С. Дорош), у відділі проводилась науково-бібліографічна робота з питань українського літературознавства, яка полягала у складанні повного покажчика видань творів І. Франка (1874–1940) (виконавець В. Дорошенко), веденні картотеки бібліографії Франкіани із сторінок західноукраїнської преси 1919–1939 рр. (виконавці: В. Дяків, М. Яцків, В. Левинський, Я. Олійник, Л. Савчак) [84, арк. 1]. За розпорядженням директора І. Н. Зеленка від 18.03.1941 р. перегляд часописів, які виходили після 1916 р., припинено [19, арк. 8].

Справі переведення кириличного каталогу фондів колишньої бібліотеки НТШ відводилось місце у планах відділу систематизації та каталогізації на I і II кв. 1941 р. Каталог потрібно було відредагувати за радянською системою опису та організувати у відділі української літератури й мови нові каталоги. Згідно з планом у I кв. 1941 р. потрібно було відредагувати описи на 2 000 книжок (в першу чергу — на твори І. Франка, Т. Шевченка, Лесі Українки, О. Кобилянської та ін. видатних письменників) [76, арк. 4]. Однак, цю роботу так і не було розпочато, оскільки, у відділі в I кв. працювали представники відділу спецфонду, вилучаючи з фондів заборонену літературу. Разом з тим, велика кількість збірок була на виставці [27, арк. 5].

Ідеологічну чистку фондів відділу української літератури й мови бригадами працівників спецфонду та Облліту розпочали ще влітку 1940 р. Під керівництвом Рози Борисівни Партон — київського спеціаліста з Академії наук, проводився перегляд та вилучення «ворожих» книжок до спецфонду, а «сумнівних» — до Облліту для проходження цензури. Внаслідок цієї чистки втрачено десятки тисяч книжок, які помандрували за ґрати. Працівники відділу (Й. Коц, С. Дорош, В. Чекановський, С. Гуменний, Л. Савчак) були змушені складати списки для Облліту, вибирати книги для спецфонду та Облліту і вилучати каталожні картки на відібрані книги [97, арк. 319, 573, 575-577, 619, 661, 696]. Як зазначав В. Дорошенко, «...пішла майже вся українська національна продукція від 1917 року, белетристика, публіцистика, вся споминева література, та й наукові книжки, особливо з історії України, навіть усі календарі, всі букварі й шкільні читанки, друковані де-небудь за кордоном СРСР, різні статuti, церковно-релігійні видання, на решті майже вся українська преса, журнали й газети від 1917 року аж до приходу Червоної Армії. Вилучувано не тільки книжки, що критично або вороже ставилися до Советів, до їх режиму та вождів, але й книжки протимосковського спрямування, навіть видані ще до Жовтневого перевороту в Галичині або на Великій Україні, а також твори «ворогів народу», незалежно від змісту й року видання, хоч би це були книжки про годівлю худоби або садження картоплі чи капусти» [14, с. 2; 15, с. 239-240].

У червні 1941 р. після приходу до Львова німецької влади Львівську філію Бібліотеки АН було розформовано. Книгозбірні,

які входили до її складу, знову стали самостійними одиницями. У серпні 1941 р. з львівських бібліотек було створено єдину бібліотеку Staatsbibliothek Lemberg, у складі якої бібліотека НТШ разом з бібліотекою Народного Дому сформували окремий 3 відділ (Abteilung 3). Керівником відділу призначено В. Дорошенка. Найважливішою справою, крім обслуговування читачів, стало повернення та впорядкування бібліотечних фондів, забраних до спецфонду та Облліту. Багато з цих видань було втрачено, зокрема літературу, яка була забрана до Облліту, німці вивезли на фабрику паперу. За словами В. Дорошенка, «...для німців усі друковані кирилицею чи гражданкою речі були нічого невартим дрантям, яке вони нищили з правдивою сатисфакцією без розбору...» [13, с. 50].

У воєнний період працівники відділу збирали радянські видання, які залишились по різних установах, школах тощо. Завдяки В. Дорошенку, незважаючи на заборону німецької влади транспортувати українські видання з інших областей, було укомплектовано значну кількість української преси з Чехословаччини, Німеччини та Східної України. Шляхом купівлі для бібліотеки НТШ було придбано книги з українознавства. Також видання з дублетного фонду бібліотеки Академії наук у Києві, які за безцінь розпродувала німецька управа академічної бібліотеки. На початку 1944 р. німецька влада запропонувала вивезти цілу бібліотеку НТШ на захід. Однак українські громадські діячі та працівники бібліотеки рішуче виступили проти цього. Завдяки Володимиру Дорошенку, Марії Деркач, Марії Штелізі, Євгену-Юлію Пеленському, Володимирі Огоновському та іншим працівникам фонди бібліотеки залишились у Львові, хоча частину стародруків та рукописів у примусовому порядку все ж було вивезено.

З поверненням радянської влади у 1944 р. відновлено діяльність Львівської філії Бібліотеки Академії наук й поділено її на три сектори. Колишня бібліотека НТШ (вул. Радянська, 24, тепер вул. Винниченка, 24) разом з бібліотеками Народного Дому (вул. Лисенка, 14) та Василіанського монастиря (вул. Хмельницького, 36) сформували *I-ий Українсько-російський сектор*; бібліотека Оссолінеум з бібліотекою Павліковських (вул. Оссолінських, 2, тепер вул. Стефаніка, 2) і бібліотека фундації Баворовських (вул. Баворовських, 2, тепер вул. Бібліотечна, 2) — *II-ий Польський*

сектор; Єврейська бібліотека, яка знаходилась на вул. Сикстуській, 14 (тепер вул. Дорошенка, 14) і частково в будівлі бібліотеки при вул. Оссолінських, 2 — III сектор [24, арк. 26]. Завідувачем I сектору призначено літературознавця та бібліографа Марію Дем'янівну Деркач. У будинку на вул. Радянській, 24 (1944–1948) було розміщено підрозділ відділу опрацювання (частину працівників для обробки літератури, закріплених до цього будинку), відділ комплектування (до 1946 р.), бібліографічний відділ (до 1948 р.), український відділ рукописів та кабінет І. Франка (1946–1950), відділ обслуговування читачів (2-ий загальний читальний зал і абонемент) [7, арк. 3]. Колишній відділ української літератури й мови (вул. Радянська, 24) реорганізовано у 2-ий читальний зал новоствореного відділу фондів та обслуговування.

У звіті бібліотеки за 1945 р. подано характеристику приміщення на вул. Радянській, 24: «Нема де помістити читачів і працівників, працівники і читачі знаходяться в одній кімнаті, і через то терпить з одної сторони продуктивність праці працівників, а відвідувачі не можуть спокійно працювати, а кількість відвідувачів постійно збільшується... завідувач сектору не те, що не має окремого кабінету, але й свого окремого стола» [24, арк. 26, 26зв.]. У листі М. Деркач до Ю. Меженка від 4 листопада 1945 р., крім скарги про те, що бібліотеку цілеспрямовано «парцелюють», зазначено: «приміщення бібліотеки навмисне не поширюють, добути грошей на закупівлю та переплет книг важко... не виділяють грошей навіть на пасту до підлоги» [43, с. 81-82].

Повторний розподіл фондів колишньої бібліотеки НТШ розпочато ще з серпня 1944 р. Зокрема у грудні 1944 р. до відділу стародруків було передано 10 000 інвентарних позицій та виділено з основного сховища 93 назви книжок в 147 т. видань 1801–1825 рр. громадянкою [26, арк. 12]. На вул. Лисенка, 14 перенесено бібліотеку О. Барвінського [26, арк. 11]. У 1945 р. з упорядкованих газетних фондів передано до Інституту літератури 510 книжок «Літературно-наукового вісника», «Вісника» та часопису «Шляхи» [24, арк. 30зв.]. У 1947 р. перевезено усі рукописи з вул. Радянської, 24 на вул. Стефаника, 2. До газетно-журнального відділу (вул. Стефаника, 2) перевезено 335 назв та 14 629 прим. газет і журналів [30, арк. 1]. Літературу з мистецтвознавства передано

до відділу мистецтва на вул. Баворовських, 2, картографічні матеріали — на вул. Стефаніка, 2 [31, арк. 65]. У 1948 р. перевезено довідково-бібліографічну бібліотеку і бібліографічний відділ на вул. Стефаніка, 2 [37, арк. 86].

Завідувачем читального залу на вул. Радянській, 24 призначено *Іванну Михайлівну Левицьку* *, до виконання замовлень та упорядкування книгосховища залучено *Петра Івановича Олексина* і *Броніславу Франківну Грабовську* [83, арк. 4]. З 1946 р. до читального залу переведено *О. Павлівського* (перейшов з відділу опрацювання, редагував каталожні картки та чергував у читальному залі), для роботи у сховищі, замість Б. Ф. Грабовської, призначено *Марію Григорівну Дейнеку* та на допомогу (з відділу опрацювання) прийнято *А. Капустій* [40, арк. 58]. В обслуговуванні читачів у читальному залі на вул. Радянській, 24 брала участь і М. Д. Деркач, читачів рукописного відділу і кабінету І. Франка обслуговував Я. Р. Дашкевич [39, арк. 53].

Читачами на вул. Радянській, 24 були лише наукові працівники інститутів, університетів та інших наукових установ. Зокрема

* **Левицька Іванна Михайлівна** (11.02.1888 р. – ?). Народилася у сім'ї священика в с. Підгороддя Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. У 1908 р. закінчила Учительську Семінарію у Львові. Вчителювала у селах Рогатинського р-ну, згодом у м. Яворів та м. Городок Львівської обл. Упродовж 1926—1936 рр. — працювала вчителем у львівській Фаховій Школі товариства «Рідна Школа», 1929–1940 рр. — у Жіночій Кравецькій Школі Кооперативу «Труд» у Львові. З 1940 р. до 1941 р. — старший лаборант літературно-мовного (згодом української літератури) кабінету Державного Педагогічного Інституту у м. Львові. Під час німецької влади 1941–1944 рр. вчителювала у школах м. Львова (№ 5, 11, 12). Упродовж учительської праці (35 років стажу) вела шкільні бібліотеки. Вільно володіла німецькою та польською мовами. У 1944–1947 рр. навчалася на історичному факультеті ЛДУ. У Бібліотеці філіалу Академії наук у Львові — з 1.08.1944 р. Прийнята тимчасово на посаду головного бібліотекаря відділу обслуги читачів і бібліографії, з 22.08.1944 р. переведена на посаду керівника відділу обслуговування читачів, згодом завідувала кабінетом марксизму-ленінізму, з 16.04.1946 р. — на посаді завідувача кабінету дитячої і юнацької літератури, з 1.12.1948 р. — завідувач кабінету І. Франка, з 30.07.1949 р. переведена на посаду бібліотекаря відділу фондів та обслуговування читачів. 18.1.1950 р. звільнена [67].

за грудень 1944 р. читальний зал на вул. Радянській відвідало 263 особи і було видано 1 569 книг [26, арк. 12].

Крім обслуговування, до 1947 р. тут велася науково-бібліографічна робота, зокрема І. М. Левицька створила картковий каталог літератури, яка знаходилася у підручній бібліотеці (447 книг) [6, арк. 2]. Вона ж упорядкувала відділ Шевченкіани [26, арк. 12]. Завершено роботу над покажчиком до часопису «Україна» 1924–1932 рр. (виконавці П. І. Олексин, Б. Ф. Грабовська) [26, арк. 13].

У 1945 р. бібліотеку відвідало 5 309 читачів, яким було видано 14 045 творів у 19 200 томах, 374 особи було проконсультовано, а Інститутам АН і читачам випозичено 337 творів у 545 томах [24, арк. 26].

Згідно з архівними матеріалами, у довідці бібліотеки за 1947 р. зазначено: «На червень 1947 року будинок при вул. Радянській, 24 містив 220 000 тт. літературу з українського літературознавства, філології, етнографії, історії і т. п.» [7, арк. 3].

У 1949 р. обслуговувала читачів на вул. Радянській, 24 *Іванна Михайлівна Левицька*, вона відповідала і за підручну бібліотеку; черговим бібліотекарем працювала *Марія Юліанівна Жук*, у книгосховищі — *Петро Іванович Олексин* та *Меланія Микитівна Лучків*, на абонементі — *Михайло Юрійович Яцків* (згодом переведений до кабінету І. Франка) [69, арк. 71]. У 1950 р. у книгосховище на вул. Радянській, 24 переведено *Марію Мартинівну Штелігу*. У 1951 р. за фонди на вул. Радянській, 24 відповідали *Софія Антонівна Даревич* і *Марія Мартинівна Штеліга* [78, арк. 6]. У 1953 р. у читальному залі на вул. Радянській, 24 працювали *Михайло Юрійович Яцків* та *Ольга Пилипівна Богуславець** [91, арк. 27].

* **Богуславець Ольга Пилипівна** (26.03.1899 р. – ?). Народилася у сім'ї робітника в с. Білозір'я Черкаського р-ну Київської обл. У 1916 р. закінчила гімназію в м. Городище. Упродовж 1917–1919 рр. вчителювала у вищо-початковій школі м. Городище Черкаського р-ну, з 1919 р. до 1929 р. працювала вчителем у школі с. Білозір'я. З жовтня 1930 р. — в м. Козятин, Вінницької обл., де працювала до 1934 р. в технологічному технікумі птахопромисловості (зоотехнічний технікум) завідувачем бібліотеки. У цьому ж році призначена вчителем російської мови і одночасно завідувачем бібліотеки. На цих посадах пропрацювала до 1941 р. У 1939–1941 рр. навчалася в Учительському інституті на факультеті рос. мови в м. Житомирі, через початок війни не закінчила.

якій з вересня 1952 р. доручено керівництво цим читальним залом. Однак в листопаді 1954 р., згідно з радянським законодавством про порушення трудової дисципліни, її було понижено в посаді, а «справи книгосховища і читального залу» на вул. Радянській, 24 передано *Володимиру Корніловичу Гумецькому* [5, арк. 172].

У книгосховищі на вул. Радянській, 24 виокремлено існувала колекція раритетів, до якої входили особливо рідкісні видання. У 1949–1950 рр. відповідальними за раритети (згідно з актами передачі) були *Петро Іванович Олексин*, *Іванна Михайлівна Левицька*, *Уляна Іванівна Сітницька*, *Софія Андріївна Даревич* [87, арк. 67].

Наказом від 7.05.1946 р. утворено Кабінет І. Франка [23, арк. 2], керівником якого було призначено *Марію Мартинівну Штелігу*, бібліографом *Ярослава Романовича Дашкевича* і бібліотекарем *Марію Карлівну Ваньчицьку* [20, арк. 72]. Метою створення окремого кабінету було перешкодити руйнівному розпорощенню найцінніших фондів колишньої бібліотеки НТШ. До кабінету увійшли: архів І. Франка, бібліотека І. Франка, бібліотека Франкіани, тобто збірка усіх писань (творів) Франка, розміщених у хронологічному порядку, рукописи з інших збірок (майже 150 рукописів і листів), матеріали до бібліографії Франка [38, арк. 32]. У 1946 р. фонд кабінету було впорядковано, обчислено кількість рукописних одиниць та сторінок в архіві І. Франка (606 сигнатур, 13 580 рук. од., 158 000 сторінок) [38, арк. 32].

У кабінеті І. Франка велося обслуговування читачів, кількість яких постійно зростала. У 1946 р. — 11 читачів, видано 604 рукописи [38, арк. 32]; у 1948 р. — 530 відвідувачів, книговидача

Евакуювалася у Казахстан, Акмолинську обл., Енбекишильдерський р-н, с. Казгородок, де працювала в школі і в бібліотеці. В травні 1944 р. повернулася в м. Козятин. У 1946 р. переїхала до Львова до дочки. З 1.08.1946 р. зарахована на посаду бібліотекаря рукописного відділу. Згодом працювала бібліотекарем у відділі опрацювання, 15 квітня 1948 р. переведена на посаду бібліографа відділу опрацювання. З 16.03.1950 р. переведена на посаду ст. бібліотекаря відділу спецфондів. З 17.09.1952 р. призначена в. о. старшого бібліотекаря відділу обслуговування читачів, керівником читального залу на вул. Радянській, 24. Володіла французькою та польською мовами. Звільнена 19 березня 1959 р. у зв'язку з виходом на пенсію [65].

становила 1 393 од. [37, арк. 104]; у 1949 р. — 1 958 читачів, видано — 7 523 од. [32, арк. 41].

Водночас із роботами з впорядкування фондів велася науково-бібліографічна робота: було створено картотеку газетних і журнальних статей І. Франка, яка доповнювалася в міру надходження нових матеріалів. Проводився опис рукописів письменника [38, арк. 32]. Здійснювався опис книг до бібліографії української книги та опис рукописів до каталогу українських псевдонімів і криптонімів, зокрема у 1947 р. було розписано рукописи І. Калиновича і К. Малицької [31, арк. 78, 79]. Поповнювалася бібліографія рукописної спадщини Каменяра [3, арк. 80].

У 1948 р. з загального книгосховища на вул. Радянській, 24 до кабінету І. Франка передано франкознавчу літературу у кількості 280 томів [3, арк. 80; 37, арк. 93].

У проекті плану Львівської філії Бібліотеки Академії наук на 1947–1950 рр. було проведення повної реорганізації установи, суть якої зводилась до сконцентрування в одному місці однорідних фондів. У будинку на вул. Радянській, 24 планувалося розмістити, окрім кабінету І. Франка, кабінети Т. Шевченка та кабінет фонду Української книги [70, арк. 1]. Однак ці плани так і не були реалізовані, а кабінет І. Франка проіснував лише до 1950 р.

У 1948 р. тимчасовий поділ на сектори було відмінено, натомість затверджено нову структуру бібліотеки, створено нові відділи та кабінети. На вул. Радянській, 24 продовжував працювати читальний зал та абонемент відділу обслуговування читачів та кабінет І. Франка. Керівником відділу на вул. Радянській, 24 призначено «відповідну людину», І. Т. Карпова*, який здійснював

* **Карпов Іван Тимофійович** (30.07.1914 р. н.). Народився в с. Панчево Ново-Миргородського р-ну Кіровоградської обл. у сім'ї селян. Українець. З 1944 р. член ВКП(б). Упродовж 1930–1933 рр. — навчався в педагогічному технікумі в м. Кіровограді. Згодом у 1933–1936 рр. вчителював на Донбасі. Навчався в Харківському державному університеті на філологічному (укр. мова й літ.) факультеті, одночасно у 1936–1941 рр. працював у бібліотеці того ж університету та викладав російську мову у військово-політичному училищі та училищі зв'язку м. Харкова. З 1941 р. до 1942 р. навчався в училищі зенітної артилерії у м. Горькому. Упродовж 1942–1945 рр. — командир взводу,

нагляд за роботою кабінету Франка та обслуговуванням читачів. На виробничій нараді працівників бібліотеки від 1 березня 1948 р. він подав звіт про роботу сектору на вул. Радянській, 24, у якому зазначалось, що «зав. кабінетом І. Франка М. М. Штеліга дуже мляво розгортає свою роботу, а Сімович Ізидора Григорівна (відповідальна за абонемент) справляється зі своєю роботою, але часто займається непотрібними бесідами, не вірно відноситься до читачів, до місцевих тепло, а до приїжджих гірше» [79, арк. 2]. Тому керівництво бібліотеки постановило, що у кабінеті І. Франка мусить відбутися «корінний перелом» [79, арк. 3].

Тому вже в березні 1948 р. з метою «покращення роботи абонементу» в абонемент на вул. Радянській, 24 з відділу опрацювання переведена *Зінаїда Кузьмівна Гончарова*, а *Ізидора Григорівна Сімович* — до відділу опрацювання [49, арк. 40]. Одночасно проведено перевірку роботи бібліотеки у справі реорганізації кабінету І. Франка. Згідно з висновками комісії та на підставі доповідної записки зав. відділу І. Т. Карпова «для покращення роботи кабінету Франка» проведено кадрову ротацию. З 1.12.1948 р. зав. кабінету І. Франка призначено *І. М. Левицьку*, а М. М. Штелігу переведено до відділу стародруків на посаду старшого бібліотекаря. На посаду бібліографа кабінету Франка переведено *Олександра Даниловича Кізлика*, а *Ярослава Романовича Дашкевича* — на посаду бібліографа до відділу опрацювання [59, арк. 316]. Однак такий розподіл кадрів не був довготривалим. Вже з 21 червня 1949 р. І. Т. Карпова переведено з посади зав. відділу на посаду зав. кабінету І. Франка, а І. М. Левицьку — на посаду бібліотекаря [53, арк. 117].

У кабінеті І. Франка певний час працювала бібліотекарем *Олена Володимирівна Горбанівець*, після її звільнення у лютому 1949 р. було зачислено *Людмилу Тихонівну Невірковець*, яку у вересні цього ж року переведено до відділу обслуговування читачів. З вересня 1949 р. у кабінеті І. Франка працювало два бібліотекарі: *Олександр Данилович Кізлик* та *Михайло Юрійович Яцків* [56, арк. 194].

воював на Московському фронті ПВО, у 1945–1946 рр. — на Першому Далекосхідному фронті, Приморської армії ПВО. З 14.08.1946 р. зарахований на посаду ст. бібліотекаря кабінету марксизму-ленінізму. З 21 червня 1949 р. переведений з посади зав. відділу на посаду завідувача кабінету І. Франка. У 1950 р. т. в. о. завідувача кабінету мистецтва [66].

У 1949 р. у бібліотеці розроблено інструкцію про комплектування відділів і кабінетів. 19 лютого 1949 р. проведено виробничу нараду про комплектування кабінету І. Франка та книгосховища на вул. Радянській, 24. Зокрема було ухвалено, що до цього книгосховища має надходити література з мовознавства та літературознавства (як слов'янського, так і народів СРСР), етнографія, фольклор та довідкова література з філософії та історії. До кабінету І. Франка — література з франкознавства. В обов'язковому порядку ці фонди були поповнені ідеологічною літературою [77, арк. 18зв.].

У 1950 р. кабінет І. Франка ліквідовано. В акті обстеження Львівської Бібліотеки АН УРСР від 14 січня 1950 р. під керівництвом акад.-секретаря дійсного члена АН УРСР Н. П. Семененка другим пунктом вирішено ліквідувати кабінет Івана Франка як самостійну одиницю, перенести його книжкові фонди до основного книгосховища як окрему колекцію, зробивши її доступною для читачів [2, арк. 66]. Збереглися дві шафи франкознавчої літератури (1 500 од. зб.), які до сьогодні стоять окремо у відділі україніки, створюючи читачам зручні умови для користування. Архів та рукописну збірку Івана Франка перевезено до Києва в Інститут літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР.

Попри обмежену роботу читального залу (з 1947–1950 рр. зачинений для широкого загалу) у відділі здійснювався процес (розпочатий ще восени 1944 р.) масового вилучення літератури з книгосховища, а саме з фондів колишньої бібліотеки НТШ. У 1945–1950 рр. бригади спецфонду детально переглядали, відбирали і вилучали десятки тисяч примірників т. зв. антирадянської націоналістичної літератури, виданої у 1914–1944 рр. на Західній Україні [46, с. 401, 402, 406, 410, 411, 413, 418, 419, 423].

З призначенням А. З. Одухи на посаду директора Львівського філіалу БАН (1.12.1948 р.) у бібліотеці почалися суцільні перевірки роботи відділів та ще жорстокіші ідеологічні чистки фондів. У 1949 р. проведено переоблік фондів книгосховища на вул. Радянській, 24, з нього вилучено до спецфонду 6 000 од. зб. іншомовної періодики [32, арк. 44]. Також проведено переоблік фонду кабінету І. Франка [32, арк. 4].

Від 26 вересня 1949 р. для проведення систематичної перевірки фондів бібліотеки та вилучення «ідеологічно шкідливої»

та застарілої літератури створено постійно діючу комісію цензорів. На вул. Радянську, 24 скеровано цензора *Л. Т. Невірковець** [86, арк. 26]. У 1952 р. цензором при читальному залі на вул. Радянській, 24 призначено працівника спецфонду *Ольгу Пилипівну Богуславець* якій 17 вересня 1952 р. було доручено керівництво читальним залом [4, арк. 162]. За домовленістю з дирекцією Інституту суспільних наук АН УРСР для консультацій з окремих питань було залучено кандидата філологічних наук Михайла Федоровича Нечиталюка [89, арк. 24].

За розпорядженням Облліту від 23 лютого 1950 р. за наказом директора знову розпочато перегляд фондів на вул. Радянській, 24 і вилучення застарілої літератури [50, арк. 62]. У листопаді цього ж року проведено перевірку стану каталогів та встановлено, що наявні каталоги — службового вжитку, натомість відсутні читацькі каталоги. Було заплановано до 8 березня 1951 р. модернізувати каталоги відділу [88, арк. 70].

Переінвентаризація та рекаталогізація (повторна примірникові перевірка фондів та каталогів) на вул. Радянській, 24 проводилася у червні 1952 р. та з квітня до грудня 1953 р. Реорганізацію читацьких каталогів завершено у 1954 р. [52, арк. 105].

Після тривалої та багаторазової ідеологічної чистки було повністю знищено модель колишньої бібліотеки НТШ. Книжкові колекції відомих жертводавців об'єднали та розмістили за новими стандартами. Як писав свідок цих подій Я. Дашкевич, «...удар, який байдужі, а ще більше ворожі руки завдали збіркам НТШ — важливій ланці нашої національної культури — був особливо відчутний і, без перебільшення, трагічний» [8, с. 9]. Було створено

* **Невірковець Людмила Тихонівна** (28.11.1927 р. н.). Народилася в м. Аннопіль Славутського р-ну Кам'янець-Подільської обл. у селянській сім'ї. У 1941 р. закінчила Аннопільську середню школу. Упродовж 1944–1946 рр. — працювала вчителем 1-4 кл. Довжанської ншш (Кам'янець-Подільська обл., Славутський р-н, с. Довжки). З 1946 р до 1948 р. навчалась у Львівському державному учительському інституті. З 1.07.1948 р. працювала бібліотекарем у Львівському обласному управлінні кінофікації. З 7.03.1949 р. зарахована на посаду бібліотекаря кабінету Ів. Франка. У вересні 1949 р. переведена у відділ фондів і обслуговування читачів. З 18.06.1951 р. звільнена з посади бібліотекаря за власним бажанням [68].

нові читацькі каталоги, а раритетний картковий каталог бібліотеки НТШ мав бути ліквідований (тепер зберігається у відділі україніки) [8, с. 12]. На книги та періодичні видання українською мовою наклеєно етикетки із шифрами, що починалися російськими літерами «И», «ИП», «Иностранная книга», «Иностранная периодика». За словами Я. Дашкевича, «якщо б ненависть можна було важити, то ту ненависть, з якою руйнували бібліотеку НТШ, можна б визначити хіба тоннами» [8, с. 13; 9, с. 116].

Вилучення книг продовжувалося і в подальші роки. Так, у 1955 р. з книгосховища на вул. Радянській, 24 перевезено на вул. Стефаника, 2 майже 3 000 книг непрофільної літератури та 32 000 книг для переінвентаризації, багато з яких не повернено на місце їхнього зберігання [80, арк. 33; 11, арк. 6]. Відбір літератури з книгосховища на вул. Радянській, 24 до спецфонду здійснювався до 1970–1980-х рр. (останній запис датується 1987 р.; у відділі україніки зберігається зошит вилучень книг до спецфонду).

Читальний зал на вул. Радянській, 24 підпорядковувався відділу фондів та обслуговування, який знаходився на вул. Стефаника, 2 (з 1976 р. відділу обслуговування читачів) до 1979 р. За цей час назва залу змінювалася: науковий читальний зал суспільних наук № 3 (до 1974 р.) та читальний зал гуманітарних наук № 6 (до 1979 р.).

У 1957 р. знову було порушено питання про комплектування читального залу на вул. Радянській, 24. Тогочасний директор Євген Маркович Іванців наголошував на тому, що на вул. Радянській, 24 в першу чергу повинна зберігатися «україністика» [81, арк. 56]. Згідно з ухваленим рішенням виробничої наради про передачу дублетних видань з гуманітарних дисциплін, фонди читального залу поповнено новими українськими радянськими виданнями та забезпечено відповідною довідково-бібліографічною літературою [81, арк. 57].

Як зазначено вище, література, яка знаходилась у фондах читального залу на вул. Радянській, 24 і пройшла переінвентаризацію на вул. Стефаника, 2, не була повернена. З цього приводу, наукові працівники Інституту суспільних наук висловлювали численні претензії, тому керівництво бібліотеки ухвалило рішення про передачу у фонди на вул. Радянську, 24 профільну літературу, яка там знаходилась до переінвентаризації [81, арк. 57].

У радянський період неодноразово намагались закрити читальний зал та розформувати книгосховище (особливо збірку

колишньої бібліотеки НТШ), вливши цю літературу в основний фонд на вул. Стефаника, 2. І знову завдяки науковим працівникам Інституту суспільних наук, які постійно користувалися українознавчою літературою на вул. Радянській, 24, читальний зал продовжував функціонувати.

Під час пагубної переінвентаризації було розформовано збірку відомого чеського етнографа Ф. Ржегоржа та вилучено з неї «непрофільну літературу», яку передано в основний фонд на вул. Стефаника 2. У 1957 р. у Львові проходив фестиваль, присвячений 100-річчю Ф. Ржегоржа. З огляду на те, що до Львова прибувала чеська делегація, вирішено упорядкувати бібліотеку Ржегоржа і розмістити її в одному місці. З різних відділів було зібрано 1 500 книжок і журналів, які належали до колекції вченого. З того часу вона зберігається у спеціальній шафі Ф. Ржегоржа у відділі україніки.

Основною читацькою аудиторією на вул. Радянській, 24 були наукові працівники Інституту суспільних наук, який був розміщений у тому ж будинку, та викладачі Львівського державного університету ім. І. Франка, а також викладачі інших вузів, працівники музеїв і архівів, письменники та працівники радіо і телебачення [33, арк. 16].

Чисельність фонду на вул. Радянській, 24 змінювалась. На кінець 1966 р. фонди читального залу становили: підсобні фонди 5 334 од. зб., спеціалізовані фонди 177 000 од. зб. [94, арк. 92]. На 1.12.1971 р. книжковий фонд числив 162 000 од. зб. та підручна бібліотека — 3 856 од. зб. [34, арк. 50]. На 1974 р. фонди відділу, тодішнього читального залу гуманітарних наук, нараховували 164 521 од. зб. [36, арк. 55]. Згідно зі звітом відділу обслуговування, за 1978 р. «Фонд залу нараховує понад 200 тис. книг і періодичних видань. З належною метою укомплектовано твори класиків маркс[изму]-ленінізму, директивні матеріали Партії та Уряду, виданнями з історії, археології, літературознавства, мовознавства та ін. наук. Основну частину фонду становить література з українознавства, слов'янознавства, міжслов'янських зв'язків» [47, арк. 23].

У 1971 р. проведено перевірку книжкового фонду в читальному залі на вул. Радянській, 24 [82, арк. 28]. У 1972 р. проведено перевірку періодичних видань, внаслідок якої 5 000 од. зб. «застарілих» або «непрофільних» передано до обмінно-резервного

фонду [35, арк. 60]. Проведено суцільну перевірку фонду та розшуки загублених книг, в результаті чого на полиці повернено 52 видання. Проводилась робота над складанням топографічного каталогу на весь фонд [10, арк. 52].

У 1970-х рр. у читальному залі велася тематична картотека наукових праць вчених, яка використовувалась при комплектуванні книжкових фондів, завдяки якій фонди читального залу поповнено суспільно-політичною літературою (з історії, економіки, статистики, літературознавства, мовознавства, етнографії) [34, арк. 13; 36, арк. 14]. Також вівся облік друкованих наукових робіт читачів, написаних на фондах читального залу.

Впродовж 50–70-х рр. відбувалася постійна зміна кадрів: з 1955 р. штат працівників читального залу скорочено до однієї людини. Відповідальною за підручну бібліотеку та книгосховище призначено *О. П. Богуславець* [48, арк. 39; 90, арк. 2], яку замінив *Степан Павлович Костюк* (4.03.1959 р.) [92, арк. 1], після нього на цій посаді працював *Микола Павлович Брусник*. З 21 грудня 1960 р. його змінив *Микола Васильович Коляса* [58, арк. 256], з 1 жовтня 1963 р. переведений у читальний зал періодики на вул. Стефаника, 2, а бібліотекаря відділу опрацювання *Станіславу Антонівну Полубяк-Моравську* — у читальний зал на вул. Радянську, 24 [57, арк. 218]. Короткий період у читальному залі разом з М. В. Колясою, а згодом з С. А. Полубяк-Моравською працював *Петро Григорович Баб'як* (за свідченнями П. Г. Баб'яка). З 1968 р. кількість працівників читального залу збільшено до двох осіб: С. А. Полубяк-Моравська та *Олеся Миколаївна Терещук*.

З 28 липня 1971 р. до відділу мистецтва переведено С. А. Полубяк-Моравську, а з відділу мистецтва у читальний зал на вул. Радянській, 24 — *Євгена Петровича Наконечного* [54, арк. 149]. У 1973 р. замість О. М. Терещук переведено *Ларису Петрівну Землян*у.

У 1979 р. відбулося відокремлення читального залу гуманітарних наук на вул. Радянській, 24. Наказом № 313 від 3 грудня 1979 р. впроваджено нову структуру бібліотеки, в якій під № 15 — виокремлено Філіал бібліотеки (вул. Радянська, 24) [60, арк. 73].

Штат відділу складався із завідувача філіалу *Євгена Петровича Наконечного*, ст. бібліотекаря *Лариси (Долорес) Петрівни Земляної*

(Мігурської), бібліотекаря Людмили Цебрівської. Фондами філіалу користувались наукові працівники ЗНЦ АН УРСР та академічних установ Москви, Києва, Мінська, а також дослідники з Польщі, Канади, Чехословаччини, Болгарії, Угорщини та ін. Читачів без вищої освіти обслуговували лише з дозволу дирекції.

Працівники відділу систематично переглядали підручний фонд і літературу із книгосховищ, вилучали застарілу літературу. У 1983 р. для передачі в основний фонд підготовлено 500 од. зб. Водночас фонди філіалу поповнювались новими виданнями. У 1982 р. з головного корпусу до книгосховища на Радянську, 24 повернено галицьку дореволюційну періодику (310 назв) з метою порятунку від загрози повного знищення. На початок 1983 р. фонди філіалу нараховували 272 841 од. зб.

Крім обслуговування читачів, у філіалі проводилась наукова робота. Зокрема, завідувач філіалу Є. П. Наконечний працював над темами: «Використання вітчизняних та іноземних періодичних видань» (1980), «Профіль комплектування філіалу на Радянській, 24» (1982), «Склад та ефективність використання фонду іноземної літератури» (1985), публікував статті у тематичних наукових збірниках бібліотеки.

У 1986 р. філіал на вул. Радянській, 24 перейменовано у відділ славістичної літератури. У цьому ж році організовано топографічний каталог на фонди цього структурного підрозділу. У 1988 р. проведено повну звірку фондів. Одночасно розпочато редагування систематичного каталогу, зокрема його застарілої рубрикації. З 1987 р. штат відділу зріс до чотирьох працівників, окрім завідувача та Л. П. Земляної. У ньому почали працювати бібліотекарі *Ірина Михайлівна Козак (Стасьо)* (замість Цебрівської), *Любов Михайлівна Гейко (Юрчишин)*.

З проголошенням незалежності України розпочалася нова доба в історії відділу. У 1992 р. з ініціативи тодішнього директора ЛНБ доктора історичних наук Лариси Іванівни Крушельницької відділ перейменовано у відділ україніки (українознавчої літератури)* За поданням тодішнього заступника директора (нині генерального директора) Мирослава Миколайовича Романюка відділ отримав статус наукового підрозділу [64, с. 151].

* Перейменування відділу документально підтверджено у 2004 р. [55, арк. 2].

У 1991–1995 рр. до відділу було повернено більшість літератури, вилученої свого часу до спецфондів. Після розформування спецфонду книги колишньої бібліотеки НТШ передавали за профілем до різних відділів бібліотеки. Однак у 1993 р. на засіданні Вченої Ради вирішено зберегти колекцію НТШ та скерувати видання Товариства у відділ україніки [93, арк. 36]. До книжкового фонду повернено майже 25 000 од. зб., періодичних видань — 25 735 од. зб., зокрема всі видання Галицького фонду [12, арк. 72]. Повернення літератури відбувалося під контролем заступника директора з бібліотечної роботи Тараса Богдановича Паславського та тодішнього завідувача відділу опрацювання Марії Степанівни Дідик. У результаті було відтворено історичну структуру фондів.

У 1992 р. та 1996 р. Інститут суспільних наук (тепер Інститут Українознавства) передав відділу україніки нові приміщення, у яких розміщено читальні зали та нові книгосховища [63, арк. 33зв.].

Розширено штат працівників відділу (1993 р. — 8 ос., 1995 р. — 8 ос. 1996 р. — 9 ос.). У відділі працювали: *Валентина Андріївна Передирій* (1991–1993), *Лариса Степанівна Левицька* (1993–2003), *Костянтин Михайлович Курилишин* (з 1992 р.), *Богдана Ігорівна Терещук (Ревера)* (з 1993 р.), *Леся Михайлівна Кусий* (1993–2006), *Ольга Олександрівна Саюк* (з 1994 р.), *Вікторія Вікторівна Яцишин* (з 1999 р.).

Згідно з тогочасним положенням, відділ україніки ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України зосередив роботу у трьох основних напрямках: збереження та формування фондів, забезпечення якісного обслуговування читачів, розгортання наукової роботи з розкриття фондів. Працівники відділу приймали, розставляли, впорядковували книжкові та періодичні видання, які повернули із спецфонду (1995). Було проведено перевірку літератури на правильність її розміщення, звірку фонду на наявність та роботу з переміщення фондів (1998). Проводилось редагування та реставрація алфавітного каталогу (1998).

Постійно надавалась допомога читачам у користуванні каталогами, тематичному доборі літератури. Організовувались виставки нових надходжень, проводились екскурсії по відділу, під час яких читачі одержували повну інформацію про фонди відділу. Кількість відвідувачів, як і видача книг, постійно збільшувалась

(1992 р. — 10 299 читачів, видано 113 427 др. од., 1993 р. — 10535 чит., видано 113 984 др. од., 1995 р. — 14 549 чит., видано 114 216 др. од.). У 1993 р. фонд відділу нараховував 300 500 од. зб., відкритий доступ становив 6 500 од. зб. [21, с. 4].

У 90-х рр. фонди відділу поповнились переважно науковими та науково-популярними виданнями з українознавства. У 1996 р. нові надходження становили 6 267 др. од. Деяку частину нових надходжень (близько 600 кн.) відділу україніки подарували відділи літературознавства та історії Інституту українознавства АН України, а також приватні особи та українські організації з діаспори. У 1998 р. у відділ передано збірку з мовознавства відомого українського мовознавця Л. Л. Гумецької (841 кн.).

У 2002 р. з отриманням обов'язкового примірника значно збільшився фонд відділу: при плані 1 200 од. зб. отримано 1 815 од. зб. нової українознавчої літератури. Понад 100 книг та періодичних видань відділу подарували автори [22, арк. 3].

Під керівництвом завідувача відділу Є. П. Наконечного велася наукова робота: складено список «Українські періодичні видання 1816–1945 рр. у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника» (Т. 1 — 1990 р., Т. 2 — 1992 р.), у якому вперше розкрито величезне багатство україномовної періодики у фондах ЛНБ [95]. З огляду на підвищений попит діаспорних українознавчих книжкових та періодичних видань у відділі було створено «Систематичну картотеку діаспорної літератури» (І. М. Стасьо), бібліографічно-тематичну картотеку журналу «Визвольний шлях» (Л. М. Кусий) та картотеку змісту «Український Історик» (Б. І. Ревера). Опубліковано низку статей до наукових збірників бібліотеки (Є. П. Наконечний, Л. М. Кусий), розкрито біограми українських журналістів (Л. М. Кусий), написано ряд гасел до Енциклопедії НТШ (Є. П. Наконечний). Науковці відділу брали участь у наукових конференціях різних рівнів. З 1993 р. проводилась робота над головною науково-дослідною темою «Реконструкція каталогу бібліотеки НТШ» та паралельно над темою «Особисті колекції бібліотеки НТШ» (Л. Левицька). Однак у 1998 р. у зв'язку із скороченням штатного розпису на одну особу і позбавленням відділу комп'ютера, не було можливості продовжити роботу над цією темою. У цей період вийшли друком праці Є. Наконечного «Украдене ім'я» (1995) [61], «Шоа у Львові» (2004) [62].

У 2000-х рр. під керівництвом Є. П. Наконечного почала інтенсивніше розгортатися науково-дослідна робота. Наукові співробітники відділу (*К. М. Курилишин, Л. М. Гейко* (1999–2006), *В. В. Яцишин, Б. І. Ревера, І. М. Стасьо* (2004 р.), *Ю. М. Костик* (2006) продовжували працювати над дослідженням та розкриттям фондів книжкових та періодичних видань україніки, підготовкою матеріалів до енциклопедичного словника «Українська журналістика в іменах». Для оперативного задоволення інформаційних запитів читачів створено картотеку «Видання греко-католицької церкви у фондах відділу україніки» (*І. М. Стасьо*).

У 2006 р. після відходу з життя багаторічного завідувача відділу Є. П. Наконечного на звільнену посаду призначено *К. М. Курилишина*, який досліджує періодичні джерела Другої світової війни (Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944) [44; 45]. Сьогодні у відділі працюють молодші наукові працівники *Ю. М. Костик, В. В. Яцишин, Б. І. Ревера, І. М. Стасьо, Михалюк М. В.* (2009), які спільно із завідувачем відділу *К. М. Курилишином* створюють картотеку «Некрополістика в україномовній галицькій періодиці (середина XIX — середина XX ст.)»; беруть активну участь у наукових конференціях, публікують статті у наукових збірниках. Продовжується робота над картотекою «Українська мемуаристика» (*Л. М. Гейко*).

Бібліотекарі *Л. М. Гейко, О. О. Саюк, М. Р. Мухар* (2009) здійснюють обслуговування читачів та забезпечують збереження фонду відділу.

У 2006–2009 рр. проведено поекземплярну звірку книжкового фонду та періодики, за результатами якої на 1 січня 2010 р. фонди відділу нараховують майже 526 806 од. зб., з них 122 751 од. зб. становлять книги, 2 517 од. зб. — брошури, 401 538 од. зб. — газети й журнали (почисельно).

За науковою вартістю й обсягом фонди відділу становлять цінне й багате зібрання літератури з гуманітаристики. У відділі зберігаються перші і прижиттєві видання творів класиків української літератури: Михайла Коцюбинського, Лесі Українки, Маркіяна Шашкевича, Василя Стефаника, Івана Нечуя-Левицького, Ольги Кобилянської, Панаса Мирного, Івана Карпенка-Карого, Степана Руданського, Павла Грабовського та ін.; одна з кращих колекцій

«Кобзарів» Т. Шевченка; повний комплект серійних видань Наукового Товариства ім. Шевченка, видань ВУАН. З належною повнотою у відділі представлені видання польської, чеської, болгарської, сербської, хорватської румунської, віденської та інших Академій наук, різноманітних наукових товариств філологічного, історичного, етнографічного, слов'янознавчого спрямування. Репрезентовано збірку україномовної періодики, починаючи від «Зорі Галицької» 1848 р. — до сучасних українознавчих видань, серед них комплекти щоденників: «Діло», «Руслан», «Новий час» та часописів «Свобода», «Нова зоря», «Слово», «Правда»; окупаційну пресу 1941–1944 рр. («Львівські вісті», «Наші дні», «Краківські вісті»); зберігаються українські довоєнні еміграційні пресові видання Канади, Бразилії, США та ін.

У фондах відділу є повний комплект видань Петербурзької академії наук, московського «Общества Истории Древностей», видання «Общества любителей древней письменности», Археологічних з'їздів, київської «Комисии для разбора древних актов», записок основних університетів Росії.

Окремо зібрана «Франкіана» — прижиттєві твори Івана Франка, яка становить особливу цінність як джерело для вивчення життя, політичної і літературної діяльності письменника. У колекції відомого етнографа Франтішека Ржегоржа (1857–1899), яка нараховує понад 1 500 книжок, брошур, періодичних видань, представлена переважно чеська художня, краєзнавча, етнографічна, історична література XIX ст. Виокремлено також колекції Л. Л. Гумецької та М. Антоновича (близько 282 од. зб., подарованих Канадським інститутом українських студій у 2009 р.).

У відділі наявна розмаїта українознавча довідкова література: словники української мови, українські та іншомовні енциклопедії.

Завдяки добрій традиції дарування відділ збагатився виданнями, які подарували багато науковців та письменників. Однак найціннішою частиною фонду залишається книгозбірня колишньої бібліотеки НТШ, яка користується підвищеним попитом серед читачів і працівників бібліотеки.

Відділ україніки, незважаючи на нелегкі, часом трагічні історичні обставини, залишився і продовжує бути спеціалізованою книгозбірнею з українознавства, архівом українського друкованого слова, першочерговим джерелом для наукових досліджень.

1. Акт [п]ередачі Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові через Бібліотеку Академії Наук Української Радянської Соціалістичної Республі[ки] в Києві // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н, спр. 5391. — Арк. 2-8.
2. Архів Президії НАНУ. — Ф. Р-251, оп. 1, спр. 2. — Арк. 66.
3. Виконання плану роботи за 1948 рік до 31-ї роковини Жовтневої соціалістичної революції Львівською Бібліотекою АН УРСР // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 162. — Арк. 78-81.
4. Виписка з наказу № 212 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 1 вересня 1952 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 137. — Арк. 162.
5. Виписка з наказу № 235 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 13 листопада 1954 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос., од. зб. 137. — Арк. 172.
6. Витяг зі звіту праці бібліотеки АН УРСР вересень 1944 [р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 71. — 2 арк.
7. Відомості про Філіал Бібліотеки Академії наук у Львові [1947 р.]. Голові Комісії по обстеженню діяльності Львівських установ Академії наук УРСР, тов. М. С. Мейтіну // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 123. — Арк. 2-4.
8. *Дашкевич Я.* Після погрому: (Про долю і недолю бібліотеки НТШ) / *Я. Дашкевич* // Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка: книги і люди: матеріали круглого столу. — Львів, 1996. — С. 9-14.
9. *Дашкевич Я.* Як нищили незнищенне: [про бібліотеку Наукового товариства ім. Шевченка у Львові] / *Ярослав Дашкевич* // Дзвін (Львів). — 1991. — № 8. — С. 114-119.
10. Довідка про перевірку стану роботи у відділах ЛНБ АН УРСР по виконанню наказу № 221 від 19 червня 1981 року «Про вибіркочу перевірку фондів ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР» // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2519. — Арк. 49-54.
11. Довідка про роботу Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за I кв. 1955 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 561а. — Арк. 1-19.
12. Довідка про стан організації збереження фондів ЛНБ станом на 4 червня 1990 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2707а. — Арк. 68-72.
13. *Дорошенко В.* Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (Короткий історичний нарис) / *Дорошенко Володимир* // Записки НТШ. — Нью-Йорк ; Париж, 1961. — Т. 171. — Збірник філологічної секції. — Т. 30. — С. 7-58.
14. *Дорошенко В.* Бібліотеки й архіви на Зах[ідній] Україні за большевицького панування / *В. Дорошенко* // Краківські Вісті (Краків). — 1941. — 12 листоп. (Чис. 252). — С. 2-3.

15. *Дорошенко В.* Книжки на паливо / *Володимир Дорошенко* // Західня Україна під большевиками (IX.1939 — VI.1941) : збірник / за ред. *Мілени Рудницької*. — Нью-Йорк : Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 1958. — С. 235-242.
16. *Дорошенко В.* Українська Національна Бібліотека (Бібліотека Наукового Товариства імени Шевченка у Львові) / *В. Дорошенко* // Діло. — 1936. — Чис. 145. — 1 лип. ; Чис. 146. — 2 лип. ; Чис. 147. — 3 лип. ; Чис. 148. — 4 лип.
17. Загальні збори членів львівського товариства імени Шевченка // Дьло. — 1892. — Чис. 50. — 2 (14) марта. — С. 1.
18. Засідання Комісії для обговорення структури бібліотеки з дня 15/11.1940 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 6. — Арк. 32-38.
19. Звідомлення за місяць березень 1941 р. Відділ української літератури і мови // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 63. — Арк. 7-9.
20. Звіт Бібліотеки Академії наук УРСР. Сектор Українсько-російський. За II квартал 1946 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 72-74.
21. Звіт відділу україніки за 1993 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ україніки. — Арк. 4.
22. Звіт відділу україніки за 2002 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ україніки. — Арк. 3.
23. Звіт за роботу Філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР у Львові за I-ше півріччя 1946 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 1-8.
24. Звіт за роботу Філії Бібліотеки Академії наук УРСР за 1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 77. — Арк. 26-33.
25. Звіт за січень 1941 [р.]. Відділ української літератури і мови, вул. Радянська, 24. Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР, Львів // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н, спр. 5403. — 3 арк.
26. Звіт праці [бібліотеки] за місяць грудень 1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 71. — Арк. 11-13.
27. Звіт праці відділу опрацювання книжок та каталогів за I чвертьріччя 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 47. — 7 арк.
28. Звіт про роботу бібліотеки за 1939 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1. — 82 арк.
29. Звіт про роботу бібліотеки за 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 8. — 32 арк.
30. Звіт про роботу Львівського Філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР за I-ший квартал 1947 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 122. — 14 арк.

31. Звіт про роботу Львівської Бібліотеки Академії наук УРСР за 1947 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 122. — Арк. 65-80.
32. Звіт про роботу Львівської Бібліотеки Академії наук УРСР за 1949 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 210. — Арк. 2-51.
33. Звіт про роботу Львівської державної наукової бібліотеки Академії наук УРСР за 1970 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1603. — 45 арк.
34. Звіт про роботу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Академії наук УРСР за 1971 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1679. — 89 арк.
35. Звіт про роботу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Академії наук УРСР за 1972 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1732. — 91 арк.
36. Звіт про роботу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР за 1974 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1896. — 81 арк.
37. Звіт про роботу Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР за 1948 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 162. — Арк. 82-119.
38. Звіт про роботу Філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР у Львові за 1946 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 14-39.
39. Звіт Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР. Сектор. І. За місяць лютий. [1946 р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 52-54.
40. Звіт Філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР у Львові. Сектор І. За місяць березень. [1946 р.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 57-59.
41. *Кревецький І.* «Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка» у Львові / *Іван Кревецький* // ЛНВ. — 1905. — Т. 31. — Кн. 8. — С. 152-157.
42. *Кревецький І.* Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. — Львів, 1923. — 16 с.
43. *Крячок М. І.* Листи М. Д. Деркач до Ю. О. Меженка / *М. І. Крячок* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Київ : Наук. думка, 1995. — Вип. 3. — С. 80-91.
44. *Курилишин К.* Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944): історико-бібліографічне дослідження : у 2 т. / *Костянтин Курилишин* ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, Відділ україніки, Відділення «НДЦ періодики»; наук. ред.-консульт. *М. М. Романюк* ; вип. ред. *Л. В. Сніцарчук*. — Львів, 2007. — Т. 1 : А-М. — 640 с.; *Курилишин К.* Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944): історико-бібліографічне дослідження : у 2 т. /

- Костянтин Курилишин* ; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, Відділ україніки, Відділення «НДЦ періодики»; наук. ред.-консульт. *М. М. Романюк* ; віп. ред. *Л. В. Сніцарчук*. — Львів, 2007. — Т. 2 : Н-Я. — 592 с.
45. *Курилишин К.* Українське життя в умовах німецької окупації (1939-1944 рр.): за матеріалами україномовної легальної преси : монографія / *Костянтин Курилишин* ; НАН України, ЛНБ України ім. В. Стефаника, Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Львів, 2010. — 328 с.
46. *Кусий Л.* Відділ спецфондів Львівської наукової бібліотеки АН УРСР (1945–1953) / *Леся Кусий* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; редкол.: *М. М. Романюк* (відп. ред.) та ін. — Львів, 2008. — Вип. 1 (16). — С. 399-425.
47. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника : путівник по бібліотеці / скл.: *М. В. Галушко і Є. Є. Кравченко* ; відп. ред. *Є. М. Стасюк*. — Київ : Наук. думка, 1979 : [машинопис] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2286а. — 32 арк.
48. Наказ № 34 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 15 березня 1952 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 366. — Арк. 39.
49. Наказ № 37 по Львівській Бібліотеці Академії наук УРСР від 13 березня 1948 р. [директора Щурата В. Г.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 40.
50. Наказ № 50 По Львівській бібліотеці АН УРСР від 23.II-1950 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 261. — Арк. 62-64.
51. Наказ № 52 по Філії Бібліотеки Академії наук УРСР у Львові з дня 25 липня 1940 р. [директора Я. Зайкіна] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2. — Арк. 82-84.
52. Наказ № 98 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 6 травня 1954 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 491. — Арк. 104-106.
53. Наказ № 109 по Львівській Бібліотеці Академії наук УРСР від 21 червня 1949 р. [директора Одухи А. З.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 203. — Арк. 117.
54. Наказ № 113 по Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН УРСР від 28 липня 1971 року [в. о. директора Є. Кравченка] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1670. — Арк. 149.
55. Наказ № 157 від 31.12.2004 р. Про зміни у штатному розписі [директора М. М. Романюка] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. Керівництво

- бібліотеки. Накази директора бібліотеки з науково-організаційної діяльності за 2004 р. [На момент публікування статті документ не опрацьований].
56. Наказ № 163 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 8 вересня 1949 р. [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 203. — Арк. 193-195.
 57. Наказ № 180-а по Львівській державній науковій бібліотеці Міністерства культури УРСР від 1 жовтня 1963 року [директора Є. Іванціва] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1053. — Арк. 218.
 58. Наказ № 223 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 16 грудня 1960 року [директора Є. Іванціва] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 865. — Арк. 256.
 59. Наказ № 298 По Львівській Бібліотеці АН УРСР від 1/ХІІ-48 р. [в. о. директора Бібліотеки АН УРСР Труша В. В.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 316-317.
 60. Наказ № 313 [від] 3 грудня 1979 року [директора Є. М. Стасюка] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2286. — Арк. 71-74.
 61. *Наконечний Є. П.* Украдене ім'я: Чому русини стали українцями / *Євген Наконечний* // Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. — Львів, 1995. — 126 с.
 62. *Наконечний Є. П.* «Шоа» у Львові: спогади / *Євген Наконечний*. — Львів, 2004. — 304 с.
 63. Оперативка завідуючих 21.12.92 [р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2741. — Арк. 33.
 64. Організаційні документи бібліотеки. Вип. 2. Положення про підрозділи / НАН України, Львів. наук. бібліотека ім. В. Стефаника; відп. за вип. *Арсій С. А.* — Львів, 2000. — 214 с.
 65. Особова справа Богуславець О. П. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 137. — Арк. 114-174.
 66. Особова справа Карпова І. Т. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 152. — Арк. 118-129.
 67. Особова справа Левицької І. М. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 157. — Арк. 40-70.
 68. Особова справа Невірковець Л. Т. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 161. — Арк. 11-20.
 69. Отдел обслуживания. Кадры. Расстановка кадров. Характеристика. [10.4.49 р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 208. — Арк. 70-84.
 70. План Роботи Львівської Філії Бібліотеки Академії наук УРСР 1947–1950 р.: проект // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 120. — Арк. 1-13.

71. Положення про відділ української літератури і мови // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н, спр. 5391. — Арк. 35-37.
72. Положення про комплектування загального книгосховища, відділів та кабінетів бібліотеки Академії Наук УРСР [на 1941 р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 43. — Арк. 1-17.
73. Постанова про організацію ЛНБ січень 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2а. — Арк. 1.
74. Праця відділу української літератури і мови в 4-му кварталі 1940 р. Львівська Філія Бібліотеки Академії Наук УРСР // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н, спр. 5391. — Арк. 39-43.
75. Праця відділу української літератури і мови в 4-му кварталі 1940 р. Львівська Філія Бібліотеки Академії Наук УРСР // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н, спр. 5402. — Арк. 3-10.
76. Програма праці в секторі обробки книжок та каталогів на перше чверть річчя 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 46. — 5 арк.
77. Протокол № 6 виробничої наради від 19/II.1949 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 208. — Арк. 17-18.
78. Протокол № 2 Виробничої наради керівного складу Львівської бібліотеки АН УРСР від 27/II-51 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 328. — Арк. 5-10.
79. Протокол № 2 Виробничої наради працівників Львівської бібліотеки АН УРСР від 1 березня 1948 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 161. — Арк. 2-3.
80. Протокол № 5 виробничої наради працівників Львівської бібліотеки АН УРСР при директорові від 1 березня 1955 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 558. — Арк. 28-39.
81. Протокол № 8 виробничої наради працівників Львівської бібліотеки АН УРСР при директорі від 5 вересня 1957 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 692. — Арк. 52-60.
82. Протокол № 8 виробничої наради при директорові Бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР від 26 листопада 1971 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1677. — Арк. 28-39.
83. Протокол Виробничої Наради Українського Сектору Філіалу Бібліотеки АН УРСР у Львові з дня 6.11.1944. присвяченій XXVII річниці Жовтневої Революції // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 70. — Арк. 4-6.
84. Річний план праці в 1941 р. Відділ Української літератури й мови. Філіал Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 62. — 1 арк.

85. Розпорядження № 4 [директора Я. Зайкіна від 13 лютого 1940 р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2. — Арк. 21.
86. Розпорядження по Львівській Бібліотеці АН УРСР від 26 вересня 1949 р. [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 204. — Арк. 26.
87. Розпорядження по Львівській бібліотеці АН УРСР від 28 листопада 1950 р. [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 262. — Арк. 67.
88. Розпорядження по львівській бібліотеці АН УРСР від 28.XI.1950 р. [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 262. — Арк. 70.
89. Розпорядження по Львівській бібліотеці АН УРСР від 11 червня 1952 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 367. — Арк. 24.
90. Розпорядження № 2 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 11 січня 1955 року [в. о. директора О. Куша] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 553. — Арк. 2.
91. Розпорядження № 30 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 10 жовтня 1953 року [директора А. З. Одухи] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 426. — Арк. 27.
92. Розпорядження № 1 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 3 березня 1959 року [директора Є. Іванціва] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 808. — Арк. 1.
93. Розширена оперативка завідуючих відділами, секторами, дирекції Бібліотеки разом з читачами 1 лютого 1993 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2741. — Арк. 14-37.
94. Структура фондів Львівської державної наукової бібліотеки на кінець 1966 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1289. — Арк. 92.
95. Українські періодичні видання 1816–1916 рр. у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : список / укл.: *Є. П. Наконечний, С. Ф. Семенова* ; ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 1990. — Т. 1. — 92 с.; Українські періодичні видання 1817–1945 рр. у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : список / укл.: *Є. П. Наконечний, С. Ф. Семенова* ; ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 1992. — Т. 2. — 454 с.
96. Штатний розпис по Філії Бібліотеки АН УРСР у Львові на 1941 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 67. — 5 арк.
97. Щоденні звіти про роботу співробітників бібліотеки. Бібліотека. Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів // ЦДІАУ у м. Львові. — Ф. 309, оп. 2, од. зб. 33. — 946 арк.